САҤА ОЛОХ

ЧУРАПЧЫ УЛУУҺУН ХАҺЫАТА

ХАҺЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЬЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№ 57 (8466). 1999 СЫЛ ЫАМ ЫЙЫН 29 КҮНЭ. СУБУОТА. СЫАНАТА — 1 СОЛК. 10 ХАРЧЫ.

● УЛУУС ДЬАҺАЛТАТЫН СҮБЭТЭ

САЙЫҤҤЫ КЭМ: ҮЛЭНИ — БИИРДИИ НЭҺИЛИЭГИНЭН, ЫАЛЫНАН

Сайыҥҥа үктэннибит. Сылы быһаарар, дохуоттаах күүтүүлээх кэм. Ол да иһин буолуо, ыам ыйын 26 күнүгэр ыытыллыбыт улуус дьаһалтатын киэҥ ыҥырыылаах уочараттаах мунньаҕа, сүрүннээн, тэрээһин-хаһаайыстыбаннай боппуруостарга ананна.

Улуус баһылыга А. А. Шадрин кылгас иһитиннэриитин кэнниттэн сүрүн боппуруостарга киирэр. Бастакынан «Улуус потребобществоларынан соҕотуопкалыыр үлэ хаамыытын туһунан» көрүлүннэ. Маныаха Маарыкчааннааҕы, Сылаҥнааҕы уонна Чурапчытааҕы потребобществолар председателлэрин информациялара истилиннэ.

Олортон көстөрүн, тыа хаһаайыстыбатын бары сүрүн көрүҥнэригэр улууһунан былааннар тиэрдиллибиттэр. Информация, кэпсэтии бу сүнньүнэн буолла. Ол хайдах эбитий? Үс потребобществоҕа биирдии тыырыллаан маннык: былаан эккэ 101,6, үүккэ 337, оҕуруот астарыгар 65, хортуоппуйга 120, балыкка 60, чуорах бурдукка 100, отоҥҥо 4,5 тонна, куурусса сымыытыгар 35000 устуукаҕа. Үлэ баран, табаары оҥорооччулары кытта дуогабардар түһэрсиллибиттэр уонна, кыралаан да буоллар, тутуу саҕаламмыт. Эрдэ иһитиннэриллибитин курдук, маныаха сүрүн төһүүлээх соҕотуопкаҕа анаан потребобществоларга урутаан кредит бэриллибит. Итинэн табаары оҥорооччуларга дуогабардаах бородуукусуйаларын туттарыыларыгар сыанатыттан, дотацияны киллэрбэккэ туран, 30 бырыһыаныҥ төлөөсүүттэр.

Маннык механизмынан потребобществолар бэлэмнээх бородуукусуйаларыттан эккэ 64,4, үүккэ 180, оҕуруот астарыгар 40, хортуоппуйга 85, балыкка 10, бурдукка 160 тоннаҕа итиэннэ 4700 устуука сымыытка дуогабардаспыттар. Бу үлэ салгыы ыытыллар. Олору сэргэ традиционнайа суох бородуукусуйалары, холобур, сүөһү төбөтүн, туйаҕын, тириитин, сылгы сиэлин, тыһын, андаатар тириитин уо. д. а. тутууга, сибиинньэни, куурусса атыылааһыныгар былаан тиэрдиллэн үлэ барар.

Соҕотуопкалыыр үлэҕэ кэккэ итэҕэстэр ыйыллыннылар. Ол курдук, биирдии табаары оҥорооччуга быһа тиийэн үлэлээһин суох. Сорох улахан нэһилиэктэргэ 1-2 ыал эрэ дуогабардаспыт, Арылаах, Кытанах курдук нэһилиэктэр букатын да кэтүүгэ хаалбыттар. Мааны Сылаҥнааҕы потребобщество өссө да тиийэ илик. Улахан былаан үүккэ баар эрээри, хамсааһын быһаан. Потребобществоларынан холбоон күн бүгүн 20-чэ тоннаата тутуллубут. Эт туолуо диэн буолла. Оттон уонсай тэрээһиннэ, буолан баран үбэ-харчыта көрүллүбүт дьыалаҕа, уруккулуу үлэлэһиини баһыйара сэмэлэннэ.

— Олус кыараҕастык үлэлиигит, эһиги интэриэскит буолбатах курдук. Дуогабардастыгыт да бүтэр, дьыала онон быһаарыллар курдук. Биирдии малынан, каһиэнэ икса үлэ суох. Улахан объему, барсы эрэ толкуйдуугут. Нэһилиэнньэ күннэтэ наадыйар үүтүгэр, этигэр ылсан, тутан, бэспэкка атыыга таһаарар эһиэхэ кыаллыбат. Бу, дьиҥэр, эһиги хаан-уруу дьыалагыт эбээт,— диэтэ баһылык А. А. Шадрин боппуруоһу түмүктүүрүгэр.

Биир итинник тэрээһиннэ нэһилиэктэр баһылыктара кыттыбакка кэлбиттэрэ бэлиэтэннэ. Ыал экономиката, дохуоттаах салаата диэн өйдөбүлүнэн салайтарбыт суох. Бу кэмнэ улууска итн сылга ананан кэлбит үп-харчы ситэ туһаныллыбакка сытара саҥатылынна. Мунньах маннык кэккэ итэҕэстэри ыйан туран, туһааннаах боппуруоска уураах ылынна.

Иккиһинэн «Тыа хаһаайыстыбатын бородуукусуйаларын соҕотуопкалааһыныгар улуус Балаһыанньатын туһунан» информацияны эт-үүт комбинатын директора, дьаһалта сүбэтин чилиэнэ А. Т. Ноговицын туруорда.

Бастатан туран, ирыы сыахтара, саппараатордаах уонна сүөгэйинэн, хомуллан аҕалыллар нуунаар ыаһа да сыллааҕар эрдэлээн аһыллан үлэлээн эрэллэрэ ахтылынна. Улахан сыахтар маастардара, лаборантара Дьокуускайга икки нэдиэлэлээх курска үөрэммиттэр. Үүт анализын оҥорорго туттуллар итиэннэ атын да наада буолар араас приборы, матырыйааллар сааҕардыллан булуллубуттар. Үүт таһар автомашиналар суобардарын уонна рабочайдарын хамнастара быһыллан чуолкайдаммыт. Оннооҕор Хонтоҕо курдук улахан нэһилиэккэ саҥа ГАЗ-66 автомашината атыылаһан үүтү хомуйууга бэриллибит. Итилэри таһынан кооператив үүтү таһыыга уматыгын эмиэ бэйэтэ уйунар.

Маныаха биирэ чуолкайданна. Ол эбэтэр сайылыктаи, суола молтоҕунан, чиэски сытарынан, үүт сүөгэйинэн нэдиэлэҕэ биир төгүл аҕалыллара көрүллүбүтүнэн даҕаны, дьэ, бу оросхуотун, трансморын хаһаайыттар бэйэлэрэ уйуналлар эбит. Иккис өрүт. Ол сайылыгы кэмнэ электро-уот быстыыта хайыы-үйэҕэ мэһэйдэри үөскэппит. Онон аварийнай дизеллэри хас ирыы сыахтарын ахсын туруорууллуохтаах. Билиҥҥитэ 4 саргэ эрэ баара ахтылынна. Атыттарга туруоруллуутун нэһилиэктэр баһылыктара быһаарыыларыгар сорудахтанна.

Итинэн үүт таһыллаан эрэр. Билиҥҥи кооператив үрдүнэн күннэ ортотунан 5, күн өрүү-өрүү аҕалыыта 10 тонна үүт киирэр буолбут. Бу бастакы саҕалааһын күннэригэ. Оттон урукку сылларынан буоллаҕына, бэс ыйыгар итн 22 тоннаҕа тиийэрэ санатылынна. «Итн аҥардас комбинат, кооператив бэйэтин тэрээһинин күүһүнэн эрэ этэ. Оттон бу олорор күүс, дьон ылыннаҕына, тэрийистэҕинэ, үүт элбиир кыаҕа толору баар»,— диэн А. Т. Ноговицын бүтүүнү мунньах сыалын эбии чиҥэтэн биэрэр.

Сорук да онук турда. Хас биирдии нэһилиэгинэн социальнай сакаастар тиэрдиллэн тураллар. Олору толоруу, биирдии малынан үлэлээһин бастатан нэһилиэктэр баһылыктарыттан ирдэнэр, кинилэриэҥ хонтуруоллаһар уонна отчуоттаһар даҕаны.

Итилэри бэлиэтээн туран, мунньах Балаһыанньаны бигэргэтиигэ киирэр уонна ону ылынна.

Үсүһүнэн, тыа-хаһаайыстыбаннай туһаныллар сирдэри инвентаризациялааһын түмүгүн туһунан информацияны улуустааҕы сир комитетын начальнига М. М. Лоскин туруорда. Бу туһунан боппуруос быйыл олунньу ыйга эмиэ улуус дьаһалтатын сүбэтигэр туруоруллан, инвентаризацияны ыытыыга анал комиссия тэриллэн үлэлээбит, нэһилиэктэргэ эмиэ комиссиялар баааллар.

Инвентаризация түмүгүнэн баар сүрүн итэҕэстэр ыйылыннылар. Бастатан, учуот-отчуотунас молтох. Туһааннаах органнарга түс-туһунан данныайдар түһэриллиилэрэ харантернай. Бааһынай, коллективнай хаһаайыстыбалар отчуоттара нэһилиэктэриэнэн сүрүннэммэт. Иккиһинэн, 295 бааһынай хаһаайыстыбалара хаттаан регистрацияланнылар, оттон 91 хаһаайыстыба илик. Маныаха эмиэ отчуот-учуот молтоҕуттан диэххэ, 30 бааһынай хаһаайыстыбата сүөһүтэ суох курдук кэстэрэ холобурданна. Үсүһүнэн, бэриллибит сир учаастактара кэдьүүһэ суох туһаныллаллар. Балары бэрээдэктиргэ сакалар этиллиилэр. Түстээх уураах ылылынна.

Дьаһалта сүбэтэ, төрдүһүнэн, «1998 сылга нолуок хомуурун туһунан» Сылан, Одьулуун, Мугудай нэһилиэктэрин баһылыктара И. В. Башарин, А. П. Старостин уонна Ф. Н. Горютин информацияларын иһиттэ, ол кэнниттэн нэһилиэктэр икки ардыларыгар ыытыллар күрэхтэһии Балаһыанньатын туһунан улуус баһылыгын солбуйааччы И. И. Яковлев туруорууну дьүүллэһэн, сүнньүнэн, бигэргэттэ.

Манан мунньах үлэтин түмүктээтэ.

С. СМИРНИКОВА.

Администрация Чурапчинского улуса

РАСПОРЯЖЕНИЕ

№ 270 от 20 мая 1999 г.

О ПРОВЕДЕНИИ ГОДОВОГО ПЕРИОДИЧЕСКОГО ТЕХНИЧЕСКОГО ОСМОТРА АВТОМОТОТРАНСПОРТНЫХ СРЕДСТВ И ПРИЦЕПОВ К НИМ ДЛЯ ИНДИВИДУАЛЬНЫХ ВЛАДЕЛЬЦЕВ

Для определения оценки соответствия технического состояния транспортных средств требованиям правил, нормативов и стандартов в части, относящихся к обеспечению безопасности дорожного движения, уточнения численности транспортных средств их принадлежности и иных регистрационных данных, предупреждения и пресечения преступлений и административных правонарушений, ОБЯЗЫВАЮ:

С 31 мая по 31 июля 1999 года провести технический осмотр автомототранспортных средств и прицепов к ним индивидуальных владельцев.

Предоставить транспортные средства и прицепы к ним на технический осмотр в предусмотренные графиком сроки и место.

Предоставить в ГИБДД к моменту технического осмотра банковские документы об уплате установленных сумм налога на транспортные средства и сборов в связи с проведением технического осмотра, документы, подтверждающие численность находящихся на балансе транспортных средств и регистрационные документы.

Глава администрации улуса А. А. ШАДРИН.

ПЛАН-ГРАФИК ПРОВЕДЕНИЯ ГОДОВОГО ПЕРИОДИЧЕСКОГО ОСМОТРА ИНДИВИДУАЛЬНЫХ АВТОМОТОТРАНСПОРТНЫХ СРЕДСТВ на 1999 г.

Соловьев — место проведения: п. Мырыла — дата проведения: 31 мая

Хахыях — п. Хахыях — 1 июня

Болугур — п. Мындагай — 2 июня

Хатылы — п. Харбала I — 3 июня

Болтого, Кындал — п. Харбала II — 7 июня

Чакыр — п. Толон — 9 июня

Хаяхсыт — п. Туора Кюель — 10 июня

Хадар, Orra — п. Юрюнг Кюель — 11 июня

Хоптого — п. Дирин — 14 июня

Мельджехси — п. Мельджехси — 15 июня

Ожулун, Юрях Кюерл — п. Джабыла — 16 июня

Алагар — п. Чепара — 28 июня

Бахсы — п. Толон — 29 июня

Арылах — п. Арылах — 30 июня

Кытанах — п. Килэнки — 1 июля

Улахан Кюель — п. Улахан Кюель — 2 июля

Сылан, Бэрэ — п. Усун Кюель — 5 июля

Тея — п. Тея — 6 июля

Мугудай — п. Маралай — 7 июля

Толой — п. Толой-Диринг — 8 июля

с. Чурапча — УОВД — с 12 по 31 июля (кроме выходных)

УЛУУС МУННЬАҔЫН ДЕПУТАТТАРЫН, НЭҺИЛИЭКТЭР БАҺЫЛЫКТАРЫН, ТЭРИЛТЭЛЭР САЛАЙААЧЧЫЛАРЫН ИСТИИЛЭРИГЭР!

Бэс ыйын 8 күнүгэр күнүс 2 чаастан Улуус Мунньаҕын уочараттаах XX сессията ыытыллар.

Көрүллэр боппуруостар:

1. Чурапчы улууһугар тыа хаһаайыстыбатын сирдэрин туһаныы Балаһыанньатын бигэргэтии туһунан.
2. Нэһилиэктэр быысаһар кыраныыссаларын бигэргэтии туһунан.
3. Улуус 1999 сыллааҕы бюджетын бигэргэтии туһунан.
4. Чурапчы улууһун территориятыгар розничнай эргиэннээн дьарыктаныыга патены (көҥүлү) биэрэр Балаһыанньаны бигэргэтии туһунан.
5. Быстах боппуруостар.

Улуус Мунньаҕа.

АРКТИКА НОРУОТТАР ИККИ АРДЫЛАРЫНААҔЫ ИНСТИТУТУН ТУҺУНАН

Хотугу норуоттарга государственнай өйөбүл политикатын олоххо киллэрии, итн норуоттар истэриттэн үрдүк үөрэхтээх специалистары бэлэмнээһин сыалыгар СР Президенэ М. Николаев 1999 с. ыам ыйын 26 күнүнээҕи дьаһалынан Булуҥ улууһугар Тиксии бөһүөлэгэр Арктика норуоттар икки ардыларынааҕы институтун тэрийии быһаарыылаах ыытаа оҥорууга уонна техническэй-экономическай өттүнэн үөрэтээһиҥигэ рабочай бөлөх бигэргэннэ. Бөлөх салайааччытынан СР Правительствотын иһинэн наукаҕа уонна үрдүк оскуолаҕа комитет председателэ Р. Р. Ноговицын аһанна. Бу дьаһалынан 2000—2001 сс. үөрэх дьылларыгар М. К. Аммосов аатынан Саха государственнай университетын филиалын быһыытынан Арктика норуоттар икки ардыларынааҕы институтун—үрдүк үөрэх заведениетын—тэрийии көрүллэр.

СИА.

ЧЭБДИК ОЛОХХО ТАРДЫҺААРЫ

II Харбалаа Саха сирин бөһүөлэктэрин билиҥҥи туругун орто таһымынан олорор нэһилиэнньэлээх пууҥҥа киирэр дьиэтэхпинэ, соччо сыыстарбатым буолуо. Манна 700-тэн тахса киһи олорор, орто оскуолалаах, атын да социальнай объектара дьон сэргиэн бааллар. Хаһаайыннааһын көрүҥэ—бааһынайынан, чааһынайынан. Сүөһү, сылгы иитээччилэр, бурдук үүннэриитинэн дьарыктаналлар, предпринимателлэр дэҕэны бааллар.

Бүгүҥҥү биһиги олохпутугар күүскэ өтөн киирбит арыгылааһын, табахтааһын курдук буортулаах дьаллыктар Боотуоҕу дэҕэны тумнубатахтар, күннэтэ көрсүллэр олохторун аргыстара буолбуттар. Балары туоратарга хайдах үлэлиргэ, уопсайынан, дьон-сэргэ чэл, чэбдик-ыраас олохтоох буолуутугар ханнык хаһысханы тутуһарга улуус дьаһалтатын баһылыгын социальнай боппуруостарга солбуйааччы И. И. Яковлев кыттыылаах нэһилиэк активын сүбэлэһиитэ буолла.

«Сырдык аартык» чэбдик олоҕу пропагандалыыр общество тэриллэн үлэлээбитэ быйыл үһүс сыла. Киһилэр бастаан 15 буолан саҕалаабыт буоллахтарына, билигин 6 киһи хаалбыт. Түмсүү салайааччыта В. П. Попов кэпсииринэн, үгүстэр бу тэрилтэни үлэ булан биэрэр, харчы олорор сылаалаах оботэр араас дьаһаллары, бэчээрдэри тэрийэр соруктаах курдук көрөллөр эбит. Бастаан утаа дьаһалта сэһаан кэрдиитин, пилорамаҕа мас хайыттарыытын, о. д. а. курдук харчылаах үлэлэри биэриитин саҕана киирэлээн баран аккаастанан тахсан хаалбыттар. Билигин киһилэр дьону биһиэхэ киириҥ диэн көрдөһө сылдьартан туттулар, бэйэ холобурунан батыһыннаран баҕалаахтар бэйэлэрэ киирэллэрин ситиһэр былааннаахтар. Оттон арыгы, табах буортутун туһунан өйдөтөр үлэни оҕолорго, эдэр ычаакка ыытыахпыт дэһэллэр.

Социальнай педагог А. Г. Слепцова кэлин кэмҥэ арыгылааһын наһаа массабай буолбутун, биирдиилээн буолбакка, куруубунэн суулана сылдьан иһин, общественнай миэстэлэргэ атарык туруктаах сылдьыы, баллары кэрийии тахсыталларын дьаксиэн турар этэ. Аны бөһүөлэк иһигэр арыгы атыылыыр точкалар баалларын, кимнээх атыылыылларын билэ-билэ бопсубат, буойбат-хаайбат буолуу салалта, милиция оттуларыттан тахсарын кириитикэлээтэ. Салгыы киин оскуолаҕа валеология предметигэр болҕомтону ууран күүскэ үлэлииргэ былааннаахтарын билиһиннэрдэ.

Нэһилиэк баһылыга Г. Г. Лебедев бөһүөлэги ыраас, чэбдик оҥорууга, үлэһиттэр бэрээдэги тутуһууларыгар үлэлэһэллэрин кэпсээтэ. Холобур, кочегардар үлэ кэмигэр арыгы иһиилэрэ, котельнайга дьону мунньуу хаара тохтотуллубут. Инникитин чэпчилээһиннээх кылары кэпсэтиһэн, ырытыһан баран үлэни чопчулуурга, уопсай мунньахха таһааран дьүүллэһэргэ этэ.

Сүбэлэһиигэ хас биирдии ыалынан, киһинэн анализтааһын оҥоһулуута, киһилэрдиин үлэлэһии былааннанна.

А. СЛЕПЦОВ.

УЛУУСКА МИНИСТЕРСТВО
КЭЛИМ БЭРЭБИЭРКЭТЭ

САҤАЛЫЫ СЫҺЫАН, ТЭРЭЭҺИН КӨСТӨР, ОЛ ЭРЭЭРИ...

Бу күннэргэ улууска үһүс болдьохха Тыа хаһаайыстыбатын уонна соҕотуопка министерствотын специалистара үлэлииллэр. Ол курдук, ыам ыйын 17 күнүттэн саҕалаан бу икки нэдиэлэлэрин толору сылдьыахтара.

Киһилэр иккиэлэр: бу министерство маркетиҥҥэ уонна батарыыга отделын кылаабынай специалиһа А. И. Охорохов уонна технической политикаҕа отдел начальнига К. Ф. Сапожков. Биһиги редакциябытыгар быыс булан А. И. Охороков итэҕэнэ улууска тыа хаһаайыстыбатын бородууксуйатын соҕотуопкалааһыныгар, батарыыга государственнай инспекция инспектора М. Н. Кириллин сылдьыһар соруктарын, үлэлэрин билиһиннэрэн ааһтылар.

Онтон биллэххэ, маннык бириэдэлэр республика бары улуустарыгар тэрҕэспиттэр. Соруктара, сыаллара олус киэҥ. Бастатан, Президент, Правительство уураахтарын, ыйаахтарын олоххо киллэриини кытта билсии. Холобур, бу кэлин таһаарыллыбыт дьиэ кэргэн, тыа малын экономикатын сайыннарыыга, түргэнник ситэр бородууксуйаны тэрийиигэ үлэ хайдах баран иһэрин бэрэбиэркэлээһин. Олору тэҥэ сааскы хонуу, ыһыы, оттооһун үлэлэрэ, төрүөҕү ылыы, техника туруга, уматык кэлиитэ, бааһынай хаһаайыстыбаларын хаттаан регистрациялааһын туруга уо. д. а. киирэллэр. Итилэри түмэн эттэххэ, сүрүн сыаллара диэн маннык барыттан миэстэттэн, бородууксуйа оҥоһуллар сириттэн саҕалаан ону туттарыы, батарыы, атыылааһын, аахсыы хайдах ыыталларыгар, быһата, алын звенотан үрдүкүгэ диэри биир информационнай ситими олохтуур үөрэтэн көрүү эбит. Дьэ, бу кылаабынайдара курдук.

Маннык киэҥ соруктаах дьоннон ыйыталаһар, түмүктэрин оҥорор уустук буолла эрээри, аҕыйах боппуруоска хоруйдууларыгар көрдөстүбүт.

—Алексей Иванович, дьэ, ити компьютернай тиһиккэ «ыода» буолбутун курдук, «банк данных» үөскэтэр иниттэн информационнай ситими, хонууну (поле) үөрэтэр, олохтуур дьон быһыытынан да диэххэ, улууска ханна сырыттыгыт, тугу билбиккит-көрдүгүт?

—Үлэбитин улуус дьаһалтатын дьиэтиттэн саҕалаабыппыт. Туох ханнык иннинэ, улуус баһылыга А. А. Шадрин приемугар сырыттыбыт, үһүн соҕус кэпсэтии буолан ааспыта. Тыа хаһаайыстыбатын управлениетыттан араас дааннайдары ылары тэҥэ бу биирга сылдьан үлэлиибит, салгыы нэһилиэктэргэ эмиэ тахсыахпыт. Холобур, күн сарсын Болугурга барабыт.

Бастакы күннэрбитигэр Хоптоҕоҕо ыһыы үлэтин көрдүбүт, бурдук, хортуоппуй звеноларыгар сырыттыбыт. Одьулууҥҥа интернатһыраабиппит, сүрүннээн,—тирэх бааһынай хаһаайыстыбалара. Манна В. В. Петухов, Р. С. Барашков хаһаайыстыбаларын үлэлэрин билсистибит. Улуус киинигэр эт-үүт комбинатын, «Чурапчы» кооператив базаларын көрдүбүт, киин бууйунаҕа, заводка сырыттыбыт. Бородууксуйаны тутуу, астааһын, батарыы ситимин үөрэттибит. Олору сэргэ улуус сүрүн сыыппараларын чуолкайдастыбыт. Президеннэн, Правительствонан хонтуруоллаанар сыыппаралардааххыт.

—Олору билиһиннэр эрэ, ханныктарый?

—Сүрүннэрин этиим. Ол курдук Правительство бу дьыл муус устар ыйга тыа хаһаайыстыбатын бородууксуйаларын бары көрүҥнэригэр сорудахтары тиэрдиттэлээбитэ. Ол быһыытынан, улуускутугар рабочай былаан оҥоһуллан, биирдии нэһилиэктэригэр былааннары сорудах тиэрдиллибит. Онно көстөрүнэн, 1999 сылга государствоҕа 4500 тонна үүт, 1000 тонна эт (тыыннаах ыйааһынынан), 380 тонна хортуоппуй, 130 тонна оҕуруот аһа, 500 тонна бурдук туттарыллыахтаах.

Манна улахан эрэл сайыҥҥы ыйдарга ууруллар. Бу кэмҥэ сыллааҕы үүт 84 %-на туттарыллыахтаах. Тэрээһин да оннук. Сайыҥҥы ыйдарга 13 арыы сыахтара, Чурапчыга үүт завода, 7 учаастакка сепаратордиир вуунар аһыллан үлэлииллэрэ былааннаммыт, 4 сиргэ аварийнай дизель туруоруллубут, эссо 5 туруохтаах. Үүтү таһыы, хомуйуу балаһыанньата оҥоһуллубут.

Иккиһинэн, оттооһуҥҥа рабочай былаан баар, ыһыы үлэтэ саҕаламмыт. Манна улахан этэр суох. Үөһүгэр, тыа малын экономикатын сайыннарыыга, туруктаах оҥорууга улууска үлэ сиэптээхтик барар эбит диэн сыаналаатыбыт. Нэһилиэктэригэр иккис сылын социальнай сакаас улууһунан тиэрдиллибит, толоруута сылдьар. Бу үчүгэй өрүккүт. Аны быйылгыттан тыа хаһаайыстыбатын бородууксуйаларын, сүөһүттэн сылгыттан ылыллар атын да сырьеҕу тутууга, батарыыга улуус потребобществоларыгар улуус дьаһалтатын уурааҕа тахсыбыт, биирдии көрүҥнэринэн. Ол быһыытынан былааннар дьаһаллара болиэтэммит, туттарыллар сыаналар быһыллыбыттар.

Түргэнник ситэр көтөрү, кууруссаны, сибиинньэни «Туймаада» ФАПК нөҥүө аҕалыыны чуолкайдастыбыт. Улууска 13397 кууруссаны аҕалан түҥэтиллибит, ол иһигэр бааһынайдарга 1135, чааһынайдарга 12262. Бу үлэҕэ Маарыкчааннааҕы потребобщество кыһаҕана суох ылсыбыт. Нэһилиэнньэҕэ 500 кууруссаны, 101 сибиинньэни аҕалан түҥэппит, дуогабардаспыт. Үс потребобщество үүккэ 180 тоннаҕа, экэ 60-ча тонна эмиэ туттарыллар сыаналары быһан дуогабардаспыттар. Күн бүгүн 20-ча тонна үүтү туппуттар, эти тутууну саҕалаабыттар, итинник тирии, балыгы тутууга эмиэ дуогабардаахтар.

«Чурапчы» кооператив үүтү тута, астыы олорор эрээри, уопсайынан, туттарыллар сыаналар биллибэккэлэр, дуогабардааһыны отто хойутаабыт.

—Маныаха интэриэстээх отдел быһыытынан итинник тугу быһааран этэй?

—Бу бириэмэҕэ соҕотуопка дуогабара республика үрдүнэн хойутаата. Сорох улуустар сыанаты бэйэлэрэ быһыммыттара. Ол, дьиэ, сыыһа. Республика үрдүнэн сыана олохтоммута эрээри, ол механизма, хайдах үлэлэтиллэрэ билиллибэт, чуолкайа суох буолан сытар. Оттон быйылгы дьыллаах республика бюджетэ да Ил Түмэниннэн саҥа бигэргэннэ, билэҕит. Онно тыа хаһаайыстыбатыгар 1 млрд. 278 мол. 211 тыһ. солк. көрүллүбэ, ити ааспыт сылтан 2 төгүл элбэх. Ол иһигэр табаары оҥорооччулары өйөөһүҥҥэ 589 мөл. 497 тыһ. солк., түргэнник ситэр бородууксуйаларга «Туймаада» ФАПК 70 мөл. 078 тыһ. солк., бааһынай хаһаайыстыбаларга 51 мөл. солк., бородууксуйаны астааһыҥҥа 1мөл. 350 тыһ. солк., 1995—1996 сс. УОМ нэһиин сабыыга 47 мөл. солк., соҕотуопка систематыгар 317 мөл. солк. уо. д. а. көрүллүбэ. Сүрүннэрэ итинник. Манан туттарыллар сыаналар дьэ билиниэхтэрэ, чуолкайдыа. Бюджет аны улуустарынан тыырыллыа.

—Улууска бастаны сылдьыыгыт. Онон даҕаны итиниэ бу кэлбит соруккутунан туох өйдөбүллээх баран эрэҕит?

—Республикаҕа биллэр улууһхут. Ордук эт-үүт комбината, «Чурапчы» кооператив айтыраллар. Биһиги отделы кытта сибээһи тутуһаллар диэххэ сөп. Бааһынайынан олус бытарыйбыккыт. Ол ыһаҕы өһүлэр. Биирдиилээн хаһаайыстыбалар кыамматтара биллэр. Холбоһон, кооперациялаһан үлэлииллэрэ эрэйиллэр буолбут. Оннук да кооперациялаһан үлэлиир тэриттэлэрдээххит. Хас да кооператив баара үчүгэй, күрэстэһиилээх үлэ күһаҕаны аҕалбат. Билигин техниканы да ылларга, олус мараата. Ону бытархай хаһаайыстыба уйуммат. Сайылыкка тахсыы аҕыйах. Сүрүннээн, коллективнай хаһаайыстыбалар (үһүөйэхтээ эрэ) тахсаллар эбит. Итилэр 7 сайылыкка көһөллөр.

Улууска сыыппаралары биэрии түҥ-таҥ, тахсыбат. Ол аата, информация, отчуот, отчуотунас системата мөлтөх. Маныаха хас нэһилиэк ахсын анал специалистары тутар наада эбит. Билигин сорох сирдэргэ землеустроителлэргэ бу үлэ сүктэриллибит. Ол балаһыанньаттан тахсыы буолбатах. Баар, дьиҥ информацияны ылыы улахан дьыала. Үлэ, тэрээһин онтон саҕаланар. Информационнай биир ситими үөскэтии, аллараттан үрдүкүгэ диэри хардарыта сибээс чуолкай буолара ирдэнэр кэмэ. Хайа уонна былааннаах экономикаҕа киирдибит. Бу да ирдиир.

Бу сырыыбыт, үлэбит түмүгүн Правительствоҕа, министерстваобутугар туруорабыт. Улуус өттүттэн тустаах этиилэри эмиэ ылабыт, тиэрдиэхпит. Быһата, сүрүн хонтуруоллаанар сыыппаралары чуолкайдаан, улууска эмиэ түмүк, сорук туруоран барыахпыт.

С. СМИРНИКОВА кэпсээтэ.

ХАЛААН ДЬАҺАЛЛАР ХАЛАНДААРДАРЫГАР УЛАРЫТЫЫЛАРЫ КИЛЛЭРДЭ

ДЬОКУУСКАЙ. Халаан Правительство дьаһалларын халандаарыгар уларытыылары киллэрдэ. Ыам ыйын 25 күнүгэр республикаҕа Красноярскай кыраай күннэрин ыытыыны бэлэмнээһиҥҥэ тэрийэр комитет мунньаҕа буолла. Ону материальнай ресурсаларга, эргиэҥҥэ, транспорга уонна сибээскэ министр Владимир Членов ыытта. Уунан сибээстээн, күннэри ыытыы болдьоҕо балаҕан ыйыгар көһөрүллүбэ. Ыаллыы регионтан 120-тэн итэҕэһэ суох киһи кэлэрэ күүтүллэр. Киһилэр ортолоругар кыраай уонна бөдөҥ куораттар дьаһалталарын бэрэстэбиитэллэрэ, предпринимателлэр салайааччылара, бизнесменнэр кэлиэхтэрэ. Онон экономикаҕа хардарыта биирдэ үлэлэһиигэ боччумнаах этиилэри үөрэтэн бэлэмниир наада. Хомойуох иһин, халаан уонна ол содулун туоратыы дьыалатын мэһэйдээтэ. Аны билигин буордаах уу кэлиэхтээх.

Мунньахха итини таһынан поруот туттар табаардары республикатааҕы дьаарбанка-быыстапкаларын ыытыы боппуруоһа көрүлүннэ. Бу дьаһал Дьокуускай куоракка бэс ыйын 29-30 күннэригэр буолуо.

ЫКСААТАХХА КЫРА ДА НААДА

ДЬОКУУСКАЙ. Таас чоҕу биэрии иһин туһанааччылар төлөбүрү оҥорботторо улахан уустуктары үөскэтэр. Онон сибээстээн, аҕыйах чохтоох сирдэри технической оттүгэн хааччыйыыга үп суох буолан букатын буорайыы буолар туруктаах.

Маннык сирдэргэ дьэло үүтүүр станоктар, экскаваатордар, бульдозердар, о. д. а. техника эргэрбитэ 70 % буолбутун туһунан СР Оттукка уонна энергетикаҕа министерствотын пресс-секретара Антон Рыбкин иһитиннэрдэ. Аҕыйах чохтоох разрездары өйүүр иниттэн СР Правительствота бэйэтин аналлаах ураадыннан маннык предприятиелары улахан промышленнай коллективтарга сыһыарда. Шефтэхтэр техниканы уонна оборудованиены саппарыыга көмөнү оҥоруохтаахтарын саҕалаатылар.

«Харбалаах» чохтоох сир туһанар техниката улаханнык эргэрэн, былырыын Таатта уонна Чурапчы улуустарын ыалдьыыларын саҥааһын кыайан толорбот туруктаммыта. Правительство ону учуоттаан, Алдан уонна Нерюнгри предприятиелэриттэн эбии техниканы бэрдэрэн абырата. Ол түмүгэр улуустарга чох туруктаахтык барда.

СИА.

ҮЙЭЛЭЭХ БЭЛЭҕИ УУНААРЫ...

Улуустааҕы «Саҥа олох» хаһыат редакциятын эпиэттиир секретара поэт Роман ДАНИЛОВ (Семен Романович Данилов) Россия Суруйаачыларын союһун чилиэнинэн ыллыбына.

Аастыт оттүгэр бу союз (урукку СССР, билигин Россия Суруйаччыларын союза) чилиэнинэн 15 кинигит буолан турар. Кинилэр истэриэр баалар: Эрилик Эристин, Күн Дьырибинэ, И. Г. Тимофеев — Тепсоухов, Георгий Васильев, Михаил Доҕордуурап, Николай Туобуулаахан, Дьуон Дьаҥылы, Иван Федосеев—Доосо, Алексей Бродников, Феоктист Софронов, Василий Яковлев, Болот Боотур, Далан, Тумарча, Сэмэн Тумат.

Бинир дойдулаахпытын, коллегабытын, Россия Журналистарын союһун чилиэнин Семен Романовичы истиҥник эҕэрдэлээн туран, кини саҥа айымньыларыттан билиһиннэрэбит.

«Саҥа олох» редакционнай-издательскай холбоһук.

x x x

,Сүүһүнэн ырыаттан бинир эмэ
Сүрэҕи сүүлүгэ тиийиэ,
Уостан, дуулаттан түспэккэ
Ыһын кэмнэргэ дьиэрэйиэ.

Ол бинир ырыаны булаары
Олоҕу даҕаны аныахха,
Үйэлээх бэлэҕи уунаары
Үөскээн, үөлэлээн аанныахха.

ХАТЫҢМАР
(Экспромт)

Россия поэта дэнэр
Албаннаах ааты ыллым,
Атын таҥымна үктэнэр
Аана үрдүк аналланным.

Өрөгөйдөөх бу түгэммэр
Эйиэхэ тэбиэн кэллим—
Өркөн сонуммун үлэстэр
Эрэллээх сэҕэрбэр тиэтэйдим.

Маннык күҥнэ умнуом дуо хайаан
Манныта муҥабын өспөт
тыынналабыккын,
Кыраман үөһэ намчы лабааларгынан
Кыырата өрө анньыбыккын!

Үлүскэн үөрүүнэн туолан
Кэрэ таһааҕын куулуум,
Үтүө дьүгэтэбэр махтанан
Кэмэ суохтук ууруум.

Эйигин таптаан туойаммын
Этэр тылым ыһилиннэ,
Куйгун туттара эйигэн ыллааммын
Куолаһым ыраах эҥсиллэннэ.

«Сахам тыатын сарыыссата
Саҥдал маҥан хатыҥым!..»—
Итиччэ ыгалаах буолла
Иэйбит-куойбут тылларым.

«Хаарыаннаахай хаампа суһуох
Хатыҥчаанным барахсан!..»—
Сүрэҕим билбит дьоллонуох
Сүүкэн соргум битэ тардан.

Урут ыаар эйигин уруйдуурум,
Уран бэйэҕин ойуулуурум,
Ахсымнык билигин суутунаа—
Аны миигин айхаллаа!

Эн итти суһумнаар битэннэн
Эйбэҕи мин айыаҕым,
Эйиэхэ ойоҕон күүһүрэн
Эриэкиэс хоһоммун тардыаҕым.

Аны Россия поэтыгар
Аныан чэчириэн эбии туһаан—
«Баар буолуом оруу аттыгар—
Барар ыах суох арахсан»!

МИН ДОЙДУМ, ОЛОҔУМ

Чурапчы—мин дойдум,
Чурапчы—олоҕум.
Төрүт-уус дьоммуттан
Төлкөбүн холбоммун
Дьолунан туоламмын
Туойабын-ыллыыбын.
Модьоҕом үчүгэй—
Модуммун, күүстэхпин,
Саргылаах, дэлэгэй
Саҥаалаах эбиппин.

Чурапчы—мин дьолум,
Чурапчы—олоҕум.

ИИЭБЭР

Иҥэм кылгас дьылҕатыгар
Иитиэн хаалбын мин эрэ,
Оҕоҕун мин сүгэхпинэ.

Уһаан силис тардыбат
Уураахтаах эбит буоллаҕа—
Тыына сиэҥнэ салҕаммат,
Тымыр-сыдьаан тарҕаммата.

Үчүгэй да кыыс диэллэрэ
Үөлэннэннэхтэрэ бары да,
Төгүрүк маҥан сирэйэ
Төһө эрэ уоланы долгутта?..

Кэмнэн тиксибит кэмнэр
Кэрэ өйдөбүлү хаалларбыт.
Сайылык мааны кыыһыран биллэр
Саамай үрдүк сыаналаммыт.

Көстөр көрүнэр дьүөрэлээх
Көрсүө, намыын бэйэлээҕэ,
Сэмэй, аһаҕас сүрэхтээх,
Сабаҕа курдук сиэдэрэйэ.

Оччотооҕу оҕо биллэр:
От мунньара, ынах ыыра,
Онтон иллэҥ кэмнэр
Оонньоон-күлэн ыллара.

Оҥуор үктэн хаамыт суола
Оно-бүтэ үүнэҕэ,
Дьиэрэйкэйдиир кырдаллара
Дьүгэлэрин күүттэхтэрэ.

Дьэдьэнньэбит курукпара
Дьэки-курус турдахтара,
Отоннообут тыалара
Одуулаһан тахсыахтара...

Иҥэм Настаа диэн этэ,
Иҥирэҕин, истиҥин!
Ахтыллара сэдэхсийдэ—
Аабар күн-дьыл тургэнин!

Хаартыската да суоҕа
Хараастыыны бэргэтэр,
Бэл кириэһэ, ыгуоҕа
Биллибэт дии, мэктиэтигэр.

Арай сытар халдьаайыта
Аралдыытар ыар баттыгы,
Күнду иҥэм оно баара
Күүһүрдүөҕэ санааны.

Мэнэ тааһы уурар тэҥэ
Мин бу кэриэс суруйдум,
Иҥэм кылгас дьылҕатыгар
Иитиэн хаалбын мин эрэ,
Оҕоҕун мин сүгэхпинэ.

Уһаан силис тардыбат
Уураахтаах эбит буоллаҕа—
Тыына сиэҥнэ салҕаммат,
Тымыр-сыдьаан тарҕаммата.

Үчүгэй да кыыс диэллэрэ
Үөлэннэннэхтэрэ бары да,
Төгүрүк маҥан сирэйэ
Төһө эрэ уоланы долгутта?..

Кэмнэн тиксибит кэмнэр
Кэрэ өйдөбүлү хаалларбыт.
Сайылык мааны кыыһыран биллэр
Саамай үрдүк сыаналаммыт.

Көстөр көрүнэр дьүөрэлээх
Көрсүө, намыын бэйэлээҕэ,
Сэмэй, аһаҕас сүрэхтээх,
Сабаҕа курдук сиэдэрэйэ.

Оччотооҕу оҕо биллэр:
От мунньара, ынах ыыра,
Онтон иллэҥ кэмнэр
Оонньоон-күлэн ыллара.

Оҥуор үктэн хаамыт суола
Оно-бүтэ үүнэҕэ,
Дьиэрэйкэйдиир кырдаллара
Дьүгэлэрин күүттэхтэрэ.

Дьэдьэнньэбит курукпара
Дьэки-курус турдахтара,
Отоннообут тыалара
Одуулаһан тахсыахтара...

Иҥэм Настаа диэн этэ,
Иҥирэҕин, истиҥин!
Ахтыллара сэдэхсийдэ—
Аабар күн-дьыл тургэнин!

Хаартыската да суоҕа
Хараастыыны бэргэтэр,
Бэл кириэһэ, ыгуоҕа
Биллибэт дии, мэктиэтигэр.

Арай сытар халдьаайыта
Аралдыытар ыар баттыгы,
Күнду иҥэм оно баара
Күүһүрдүөҕэ санааны.

Мэнэ тааһы уурар тэҥэ
Мин бу кэриэс суруйдум,

Иэспин арыый мүлүрүтэ,
Истиэх-билиэх бар дьоҥум.

Поэт уолланан, дьолго,
Кинрдин аата хоһоонтого,
Олбот-суоҕат аналлана,
Өрүү тилгэ, аҕылла!

СИЛИС БЫСТЫЫТА

Аны да
Антамассыына үйэтин иҥин,
Аҥа да,
Ааһа туруу диэтэҕиҥ!..

Түргэн кэлбүт түннүгүн иэҥүө
Төрөөбүт түөлбэг эҥэхис кэстүө,
Эмиэ ымсыырда, ыгыра сүгүө,
Эмиэ умнулла кэтүө...

Аата, оҕолор, тыын харбаһан
Алыс даҕаны наһаалыыбыт,
Тохтоон, түһэн, саатар, бытаардан
Дойдубутун көрсүһэн аастарбыт!

Оонньохолоон аҕай биэрбит
Оччугуй саастыбын эргитэммит,
Күөх кырсыгар күөлэйийэн,
Күн коҥулүгэр
кылгастык да тиксэн,
Ахтылҕаны таһаараммыт
Абыраппан ыллардыт.

Ачаалаан улаппыт
алтан от сибэккилээх
Алаастыт барахсаны
астыыбаран, ыччылаан,
Ас кэҥэммит, ырыый тардылла,
Аналан, ааттаан, дарханыйа
Быра да бириэмэни
Кырыйдарбыт ини ханнык,
Уһа-төрдө суох кинилин
Улдьаарабыт төһө маннык?

Сыресылаах олохтон, үлэттэн
Сылааны кыйдыы, сыныьана
Сыммаҕас хоннооҕор кирийэн
Сыттарбыт диибин эҥ наҥылыйа,
Ийэ туһаҕын санатар
Ичигэс, сыы-сылаас хоонньугар
Быркыта суох баран нуктуу
Быыкаайык урукку оҕотунуу.
Хайдахтаах эрэ уоскуйуох
этэй дуу сүрэҕиҥ, дууһаҥ,
Хайдахтаах эрэ эрчим-уок
эбиллиэ этэй салгыы айаннгар...

Аҥа даҕаны
Антамассыына үйэтэ буоллар,
Аньыы даҕаны
Ааһа турар,
Төрөөбүт сирбитин
Түннүгүнэн эрэ көрө сылдьар.
Ситиннник, соньуйуох иҥин.
Силисиит быстар!..

x x x

Эн—
Мин утуйбатах түүннэрим,
Эн—
Мин эҥкирэннит күннэрим,
Эн—
Мин кууһар, кордуур эрэлим,
Эн—
Мин эдбах сылдьах эрэйим.

Көрдөһөбүн эйиэхэ
Күрэхтэмэ эбии тэйэн,
Көрдөһөбүн куойан-пэйэн
Күрэхтэмэ өрүү сүгэн.

Саатар, саная ымыыта
Буолан сырыт, саатар, маннык...
Олох кылгас, ол устата
Эрэл кыммын быстарбаттык.

x x x

Надежда П-ҕа

«Аатыҥ кимий?»—диэн ыйыттым
Аралыйбыт көрө кыыстан.
Эгди буоллаҕ олус астынным
«Эрэл» диэн харданы ылан.

Бэйэтин курдук кэрэ аата
Бэрдин даҕаны эбитин,
Байанай биэртин тэҥэ, аата,
Барыы өттүнэн ситэритин!

Ханна үүммүт сибэккигиний?
Хаһан аһаар суолуг-ниһиг?
Тоҕо туора сирдиттиний
Толору дьолтон, олоҕум, миигин?..

Күлүмүрдүү тырымнаан куота,
Көстө сүтүөн билигин эмиэ.
Маннык түгэнгэ поэт айманнаҕа:
«Я помню чудное мгновение...».

Эйбэҕэ да сүтэрбиппин
Эйигин көрөн бу биллэҕим.
Күндүтүк саныам бу кумааҕы
мөлдьүтүн—
Күүнүгүнүн сиэ көрүстэҕим...

x x x

Уран тылым тиийэриэн
Умсугуйа туойаммын,
Кэрэлэрин китиэрэтэн
Кэрэбэккэ хоһуйаммын,
Боһуоластым дьахталлара
Болуун түүлбэр, арай баара,
Барыы мөхсө махтананнар
Паамятыннык туруорбуттар!
Иэс наһиэн боруоһаннан
Эгиллэ суох чочуллан,
Киһи кизиэ элик бэрдэ,
Килбиэннээҕэ, кэрэмэҥэ
Күҥнэ тиийэ кыырайбыппын,
Күлүмүрдүү кылбайбыппын!..

Махтал ыллым эҥ бириэ
Маннык, саатар, түүлгэ!

СААС КЭЛЛЭ

Хас саас вайыгын үөрэбин—
Хара сирэ үктэнэбин!
Элэҥнээн олорор дьыл кэмэ
Этэҥнэ буоллахха кэлэр ээ.

Өссө бинр кыһын кырыатын
Оруҥуһэ соттунабын.
Кохсум хаарын ууллараммын
Күөҕү көрсө ыксымбын.

Кырдьаҕас киһиэхэ хас күн
Кыайан кэмнэммэт күндүтүн,
Дьоллоно, махтана көрөбүн
Түннүгүнэр тыгар Күн күлүмүн.

Кырдьаҕас киһиэхэ бинр хонук
Сылга тэҥнэһэр дэбэллэр.
Кыайтаран иһэрин ол курдук
Сыыдамын, тургэнин этэллэр.

Эмиэ бу эргийдэ саҥа саас.
Эбиллиэ турдаҕа саастар саас,
Ону эрэ таҥыччы уэнаммын
Оҕонньор ырыанан дайабын.

x x x

Тилэри тиргиллэр түбүк быыһыгар
Тиийиннэххинэ баҥыыба
Айар дьолтор тиксэн ылар
Абыланнаах чыпчылҕанга.

Үчүгэйин ол түгэн—
Ахтар нэйиҥ куустуһара,
Саная кынат үүнэриэн
Коҥул кото дайара.

Ыанныйбыт дууһаҥ иэтэн
Ырыа буолан ыаныаҕа,
Хорук тымырҕыннан сүүрэн
Хоһоон кутулла устуоҕа...

Ол кэннитгэн налыйа
Уоскуланы дьэ булуоҕуҥ,
Оҕоломмут тунуй кыыска
Арай ону холуоҕуҥ.

... Тилэри тиргиллэр түбүк баарына
Тиийиэр кэмчи манныкка,
Быыс-арыт булар ыыналҕата,
Быыата, поэма хаһан да!

УЛУУСКУТ ХАҺЫАТЫГАР СУРУТУҤ!

«Саҥа олох» редакционнай-издательскай холбоһук 1999 сыл ИККИС АҤАРЫГАР «Саҥа олох» хаһыакка сурутууну ыытар.

Сурутуу сыаната:

6 ыйга—85 солк.
3 ыйга—42 солк. 50 харчы
2 ыйга—28 солк. 34 харчы
1 ыйга—14 солк. 17 харчы

Холбоһук республикатааҕы хаһыаттарга уонна сурунаалларга сурутууну ыыппат.

СУРУТУУ БОЛДЬОҔО БҮТЭРЭ ЧУГАҺААТА, ТИЭТЭЙИҤ!

Билсиһэр тел. 21-358.

«Саҥа олох» РИХ.

СЭН КИИНЭ ИҺИТИННЭРЭР

Ыттар киһини ытыраллар...

Кэлиҥ сылларга бэйдиэ сылдьар, хаһаайыннара суох ыттар олус дэлэйдилэр. Ону тэҥэ хаһаайыннаах эрээри быраабыла, бэрээдэк быһыытынан тутуллубат-харайыллыбат ыттар эмиэ аҕыйаҕа суохтар.

Улууска былырыын биһиги киинмитигэр 58 киһи ыкка ытыртарбыта бэлиэтэммит турар, бу өссө хирургическай отделениеҕа кэлэн көрдөрбүттэр ахсааннара эрэ. Киинэлэртэн баһыйар үксүлэрэ оҕолор, дьахталлар буолаллар. Дьон ыкка ытыртарыыта үгүс өттө Чурапчы сэлиэнньэтигэр тиксэр. Дьону ыт ытырыыта ордук Хатылыга, Болтоҥоҕо, Хоптоҕоҕо уонна Мугудайга тахсыталаата. Бу ааспыт сааскы бэйдиэ сылдьар ыттары, куоскалары, суох оҥоруу улуустааҕы дьаһаут, коммунальнай хаһаайыстыба управлениета үлэлээтэ, ол түмүгэр 154 ыт уонна 4 бэйдиэ сылдьар куоска суох оҥоһуллубутун бэлиэтиэххэ наада. Бу да үрдүнэн ыам ыйын 17 күнүгэр диэри улууска сыл саҕаланыаҕыттан ыкка ытыртарааччы эчэйии 13 түбэлтэтэ бэлиэтэннэ, сыл устата салтыы тоһо буолара биллибэт. Маныа даҕатан эттэххэ, ааспыт сылга улуус үрдүнэн 1357 ыт уонна 750 куоска баара биллибитэ, итинтэн регистрацияланан прививка ылбыта 803 ыт уонна 250 куоска эрэ.

Быһыы-майгы маннык салҕанан бара турара хайа да өттүнэн сөбө суоҕун бэлиэтээн туран, ыттаах, куоскалаах биирдиилээн дьон, ыаллар уонна буолчуттар истиилэригэр сэрэтэбит: бастакытынан, хас биирдии ыт, куоска хаһаайына бу ааттаммыт дьиэ кыылларын тутуу бэрээдэгин, быраабылаларын кытаанахтык тутуһарҕытыгар, иккиһинэн, прививката, докумуона суох ыттаах ыаллар ээппитинэн тардыллыахтара. Ыттара дьону ытырар, эчэтэр түбэлтэлэригэр ыттаахтарга ыстарааптыыр миэрэлэр ылыллыахтара.

З. МАКАРОВА,
санэпиднадзор киинин статиһа.

УЛУУСТААҔЫ ГИМНАЗИЯ ҮӨРЭХХЭ ЫҤЫРАР!

Улуустааҕы гимназия бэс ыйын 15—16 күннэригэр 1999—2000 сс. үөрэх дьылыгар VIII-с филологическай уонна техническэй кылаастарга набор ыытар.

Киирии экзаменнар

VIII филологическай кылааска:

—нууччалы тылыгар (суругунан);
—саха тылыгар (суругунан);
—нуучча литературата, саха литературата, омук тыла—таһаа ылыы.

VIII техническэй кылааска

—математика (суругунан);
—логическай тест;
—нуучча тыла (диктант).

Экзаменнары ааспыт оҕо собеседованиены барар.

Ирдэнэр докумуоннар:

—сайабылыанньа (миэстэтигэр толоруллар);
—үөрэҕин таабыла;
—характеристика;
—медицинскэй карта.

Докумуоннары тутуу—бэс ыйын 14 күнүгэр.

Гимназия аадырыһа: Чурапчы сэл. Петровскай уул., 29. Билсэр телефон: 21-409.

Гимназия дирекцията.

Чурапчы улууһун дьаһалтата

ДЬАҺАЛ

№ 267 Ыам ыйын 27 күнэ, 1999 сыл

СААСКЫ АНДЫЫНЫ БУЛТААҺЫНЫ КӨҤҮЛЛҮҮР ТУҺУНАН

СР Правительствотын 1999 сыл муус устар ый 14 күнүнээҕи 414 №-дээх дьаһалыгар олоҕуран, Чурапчы улууһугар саасқы андыыны бултааһыны бу дьыл ыам ыйын 31 күнүттэн бэс ыйын 4 күнүгэр диэри көҥүллүүргэ.

Андылааһын кэмигэр туруйа бары көрүҥнэрин, кубаны уонна куһу бултааһын бобуллар.

Чурапчы сэлиэнньэтин нэһилиэнньэтин көрдөһүүтүн учуоттаан, Чурапчы Күөлүгэр андыыны бултааһыны көҥүллүүргэ.

Бары андыһыттар сыппыт күөллэриттэн дурдаларын уонна мончуунтарын атахтарын маһын андыны бултааһын болдьоҕо бүтэрин кытта хомуйаллара булгуччулаах.

Бу дьаһал туолуутун хонтуруолун улуустааҕы ИДьО-ҕа (Алексеев Г. Г.), айылҕа харыстабылын комитетыгар (Монастырев В. М.), булчуттар уонна балыксыттар обществоларыгар (Коркин П. П.) уонна нэһилиэктэр баһылыктарыгар сүктэрэргэ.

Улуус дьаһалтатын баһылыга А. А. ШАДРИН.

Эҕэрдэлиибит!

Чурапчы сэлиэнньэтин олохтооҕорун, күндүтүк саныыр, убаастыыр сангаспытын, доруобуйа харыстабылын туйгунун, ветераныы Мария Петровна уонна убайбытын баһаарынай охрана ветераныы Филипп Степанович ПОТАПОВТАРЫ 60 сааскытын туолбут үбүлүөйгүтүнэн итиитик, истиҥник эҕэрдэлиибит!

Эһиэхэ чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, оҕолоргут, сиэннэргит тустарыгар өр сылларга дьоллоохтук үөрэн-көтөн олорорҕутугар баҕарабыт, туох баар баҕа санааҕыт туолаун, куруук эһигиниин дьол-соргу арҕыстастын.

Быраапкыт Григорий Потапов дьиэ кэргэнэ.

x x x

Өр сылларга бииргэ олорор ыкса ыалбыт үтүө саналаах, бастыҥ майгылаах хаһаайыммыт, сахалыы сиэрдээх эйэҕэс-сайаҕас дьиэ кэргэн аҕа баһылыгын ТРОФИМОВ Николай Гаврильевичы олоҕуҥ орто омурҕаныынан, ытык-мааны үбүлүөйгүнэн истиҥник эҕэрдэлиибит!

Эйиэхэ дьоһун доруобуйаны, туйгун олоҕу, дьиэ кэргэннигэр дьолу-соргуну баҕарабыт.

Чурапчы сэл. Ярославскай уул. 10 №-дээх дьиэтин бары олохтоохторо.

x x x

Тапталлаах кэргэммин, аҕабытын, эһэбитин, Челябинскай-40 ветераныы, «Аҕа дойдуга үтүөлэрин иһин» II степеннээх орден медалын кавалерын, Мугудай нэһилиэгин олохтооҕун МАКАРОВ Григорий Константиновичы 60 сааскын туолбуккунан ис сүрэхпититтэн итиитик эҕэрдэлиибит!

Биһиги хас биирдиибитигэр кыһамньыҥ, тапталыҥ куруук улахан, уҕараабат, ол иһин эйиэхэ истиҥник махтанабыт. Кэлэр да өттүгэр атаҕыҥ үрдүгэр сырыт, чэгиэнник-чэбдиктик биһигини үөрдэ-көтүтэ үйэҥҥэ олор диэн алгыыбыт.

Кэргэниҥ, оҕолоруҥ, сиэннэриҥ.

x x x

Чэбдик олоҕу пропагандалыыр «Саҕах» реабилитационнай киин специалиһын, нэһилиэк лесничии Иван Иванович ХАРЛАМПЬЕВЫ 55, Хатылы нэһилиэгэр АТС монтерун Михаил Михайлович ИВАНОВУ 50 сааскытын туолбут үөрүүлээх үбүлүөйгүтүнэн истиҥник эҕэрдэлиибит!

Эһиги үлэбитигэр күүс-күөмэ буоларгытын, дьоҥҥол олоҕтоох буоларгытыгар үлэлэһэргитин үрдүктүк сыаналыыбыт. Дьоҥҥут-сэргэҕит махталлара, ытыктабыллара мэлдьи тирэх буоллун. Чэгиэн доруобуйаны, дьиэ кэргэнҥитигэр дьолу-соргуну баҕарабыт.

Хатылы нэһилиэгин дьаһалтата.

ПРОДАЕМ И ПРИНИМАЕМ ЗАКАЗЫ НА:

1. Стекло оконное, 60х130, 4 мм—61 руб./лист.
2. Линолеум, шир. 1,5 м, на утепленной основе, 7 расцветок—98 руб./кв. м.
3. Велосипед детский 3-хколесный (педальный)—495 руб.
4. Набор мягкой мебели—7000 руб.
5. Тахта односпальная—2500 и 2600 руб.

Магазин «Полет».

ҮЛЭТЭ СУОХТАР ПОСОБИЕЛАРЫН ЫЛААЧЧЫЛАР ИСТИИЛЭРИГЭР!

Улуустааҕы үлэлээх буолуу киинэ, харчы кииринтэ мэлтэҕинэн, үлэтэ суохтар пособиеларын ас бородуукталарынан, коммунальнай, сибээс, транспорт өҥөлөрүнэн, ювелирнай оҥоһуктарынан хардары аахсыы көрүҥүнэн төлөһөр.

Бу күннэргэ хонтуораҕа кэлэн аахсаргытыгар. Тел. 21-732.

Үлэлээх буолуу киинэ.

МАХТАНАБЫТ

Биһиги олорор дьиэбит уонна үлэлиир мастарыскыайбыт умайбыттарыгар күүс-көмө, өйөбүл буолбут амарах сүрэхтээх бар дьоммутугар: Болтоҥо, Одьулуун, Хатылы орто оскуолаларын, Кыҥдал оскуолатадын, «Арчы» үөрэтэр-үлэлэтэр комбинат коллективтарыгар, үөрэх управлениетыгар, Болтоҥо нэһилиэгин дьаһалтатыгар, олохтоохторугар, бииргэ үөрэммит табаарыстарбар истиҥ махталбытын тиэрдэбит.

Эһиэхэ үлэҕитигэр ситиһиилэри, дьоллоох олоҕу, бары үтүөнү баҕарабыт.

Егоровтар дьиэ кэргэттэрэ,
Кыҥдал олохтоохторо.

АТЫЫЛЫЫБЫТ

Чурапчы сэлиэнньэтигэр уһаайбалаах чааһынай дьиэни. Сыаната—кэпсэтиинэн. Чаранская уул. 2 №-гэр билсиҥ.

x x x

Үчүгэй туруктаах, 2500 км сүүрбүт вездеход «Днепр-16» мотоциклы. Сыаната—кэпсэтиинэн, эһиги варианнаргыт. Билсэр тел. 21-267.

x x x

Прицептээх, булууктаах МТЗ-05 мотоблогу. Сыаната—кэпсэтиинэн. 24-382 тел. билсиҥ.

x x x

Суһаллык саҥа «ЯМАХА БСР-310» синтезаторы. Билсиһэр тел. 28-365.

Дириҥ бөһүөлэгин олохтооҕо
СТАРОСТИНА Валентина Максимовна
өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэллэр:

—Тапталлаах балтылара Старостина Валентина Максимовна өлбүтүнэн ийэтигэр, бииргэ төрөөбүттэригэр Дириҥтэн аймахтара Старостиннар.

—Тапталлаах дьүөгэлэрэ Старостина Валентина Максимовна өлбүтүнэн ийэтигэр, убайдарыгар, эдьиийигэр, балтыгар, бары аймахтарыгар Дириҥтэн Настя, Чурапчыттан Вера, Настя, Вера, Ира, Даша, Мугудайтан Сардаана, Хатылыттан Саргы, Дьокуускайтан Марианна.

—Ийэтигэр Прасковья Егоровнаҕа, эдьиийигэр Дарияҕа, убайдарыгар Станиславка, Максимка, балтыгар Машаҕа уонна кинилэр дьиэ кэргэттэригэр, чугас аймахтарыгар Хоптоҕо нэһилиэгин дьаһалтата, ыччат түмсүүтэ, Дириҥнээҕи культурнай-эстетическэй киин, народнай театр, народнай хор коллективтара.

—Ийэтигэр Старостина Прасковья Егоровнаҕа, эдьиийигэр Федора Михайловнаҕа, кинилэр дьиэ кэргэттэригэр Дириҥ участковай балыыһатын коллектива.

—Ийэтигэр Прасковья Егоровнаҕа, бииргэ төрөөбүттэригэр уонна кинилэр дьиэ кэргэттэригэр, чугас аймахтарыгар Дириҥ орто агро-оскуолатын администрацията, профкома.

—Дириҥ орто агро-оскуолатын библиотекара Старостина Валентина Максимовна өлбүтүнэн ийэтигэр Прасковья Егоровнаҕа, бииргэ төрөөбүттэригэр, чугас аймахтарыгар улуустааҕы үөрэх управлениета, улуус оскуолаларын педагог-библиотекардара.

—Ийэтигэр Прасковья Егоровнаҕа, бииргэ төрөөбүттэригэр 1985 с. Валяны кытта Дириҥ орто оскуолатын бииргэ үөрэнэн бүтэрбиттэр.

—Күнду эдьиийэ Валентина Максимовна өлбүтүнэн Сивцева Мария Максимовнаҕа кинини кытта 1992 с. Дириҥ агро-оскуолатын бииргэ үөрэнэн бүтэрбиттэр.

Тапталлаах ийэтэ, тыыл, үлэ ветерана, Мындаҕаайы бөһүөлэгин олохтооҕо
ПОПОВА Агафья Ионовна
өлбүтүнэн уолугар Попов Павел Константиновичка дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Бииргэ үлэлии сылдьыбыт доҕотторо
Анна, Надя, Роман.

Редактор Г. Г. ПОПОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 «а». ТЕЛЕФОНЫ: редактор — 21-332, отделы — 21-265.

Учредители (соучредители) газеты—Редакция, Администрация улуса, Национальная издательско-полиграфическая компания «Сахаполиграфиздат». Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам.

Индекс газеты: 54907

Автор суругар этиллэр санаа редакция позициятыгар мэлдьи сөп түбэһэр буолбатах. Сурукка ыйыллар чахчылар кырдьыктаахтарыгар эппиэтинэһи автор тус бэйэтэ сүгэр.

Чурапчинская улусная типография. Национальной издательско-полиграфической компании «Сахаполиграфиздат».

ЗАКАЗ № 57. Подписано в печать: 28. 05. 99 г. Тираж: 2560.